

kancelarie rp

kancelarierp.pl

Kancelarie RP to nowa jakość w usługach prawnych. W serwisie baza ponad 200 dokumentów, przyjazny i prosty generator oraz sieć wysoko wyspecjalizowanych prawników dostępnych na wyciągnięcie ręki.

Polski i niemiecki sposób na kryzys małżeński

PRAWO RODZINNE | Niemieckie postępowania rozwodowe i alimentacyjne rządzą się jasnymi zasadami. Obywatel udający się do sądu wie, czego może się tam spodziewać. W Polsce rozwód wiąże się z dużą dozą niepewności dla stron.

Pomiędzy regulacjami prawnymi poszczególnych państw członkowskich Unii Europejskiej w zakresie separacji małżeństwa, rozwodu oraz obowiązków alimentacyjnych występują istotne różnice. Zasadniczo wyróżnia się dwa modele procesu rozwodowego, w zależności od tego, czy w danym prawodawstwie obowiązuje zasada winy, czy zasada rozkładu pożycia małżeńskiego. Modele procesu rozwodowego można doskonale porównać na podstawie prawa polskiego i niemieckiego. Kwestie takie jak separacja, rozwiązanie małżeństwa przez rozwód czy też alimentacja małżonka i pochodzących z małżeństwa dzieci zostały bowiem odmiennie uregulowane w obu porządkach prawnych.

Separacja i rozwód

Pomiędzy separacją małżeństwa a rozwodem istnieją zasadnicze różnice. Która instytucja prawna będzie w danym wypadku bardziej odpowiednia, zależy będzie w pierwszej kolejności od tego, czy problemy w małżeństwie są tylko przejściowe i jest szansa na ich przezwyciężenie, czy też nieuchronne jest zakończenie związku małżeńskiego w drodze jego rozwiązania przez rozwód. Zgodnie bowiem z prawem polskim przesłanką separacji jest zupełny rozkład pożycia małżeńskiego, natomiast w przypadku rozwodu wymagany jest nie tylko zupełny, ale również trwały rozkład pożycia małżeńskiego. Jedyną różnicą pomiędzy separacją a rozwodem małżeństwa tkwi zatem w długości rozkładu pożycia małżeńskiego. Można by więc zastanowić się nad kwestią, po jakim czasie można uznać, że nastąpił trwały rozkład pożycia małżeńskiego. Na to pytanie prawo polskie nie udziela odpowiedzi. Pomocy, można szukać w orzecznictwie. Sąd Najwyższy w swoich nielicznych orzeczeniach dotyczą-

cych tego zagadnienia stwierdził, że termin pięcioletni, a nawet dwuletni uzasadnia wystąpienie trwałego rozkładu pożycia. Mimo, iż regulacje w tym zakresie obowiązują już ponad pół wieku, w orzecznictwie sądów powszechnych, zajmujących się przecież na co dzień rozwodami, kwestia ta wywołuje ciągle jeszcze liczne rozbieżności, co wpływa na niejednolitość orzecznictwa.

W Niemczech małżonkom nie pozostawia się tak wielu możliwości. Separacja jako instytucja prawna nie istnieje, a jest wyłącznie stanem faktycznym występującym pomiędzy małżonkami. Małżonkowie mogą po rocznej lub trzyletniej separacji, wnosząc o rozwiązanie swojego małżeństwa przez rozwód. Krótszy – roczny termin jest zasadniczo przewidziany w sytuacji, gdy małżonkowie są zgodni co do rozwiązania małżeństwa przez rozwód lub gdy pozwany małżonek nie sprzeciwia się żądaniu małżonka wnoszącego o rozwód. Trzyletni termin będzie miał zaś zastosowanie zawsze, niezależnie od zgodności żądań małżonków. Prawo niemieckie jest w tym zakresie bardziej precyzyjne. Posługuje się bowiem konkretnymi terminami, które powinny stanowić dla małżonków wiążący wyznacznik co do tego, kiedy sąd przychyli się do ich pozwu rozwodowego.

Alimenty małżonka

W wyroku orzekającym separację lub rozwód małżonków rozstrzyga się także kwestię alimentów dla małżonka. Podstawowe pytanie, które pojawia się w tym kontekście, to który z małżonków jest uprawniony do alimentów. Warto zauważyć, że w prawie polskim w odniesieniu do separacji i rozwodu stosuje się do obowiązku alimentacyjnego małżonków te same przepisy.

W prawie polskim, w którym obowiązuje zasada winy,

•ZDANIEM AUTORKI

Patrycja Hirsch

prawnik w Kancelarii
KSP Legal & Tax Advice
w Katowicach

Co do zasady każdemu niepełnoletniemu dziecku małżonków ubiegających się o separację lub rozwód należą się alimenty. Zobowiązaniem do płacenia alimentów jest rodzic, u którego dziecko na co dzień nie mieszka. Zazwyczaj jest to ojciec dziecka. Przy ustalaniu wysokości alimentów dla dziecka sądy polskie biorą oczywiście pod uwagę zarobki rodziców. Niejednokrotnie jednak okazuje się, że nawet w przypadku podobnej wysokości zarobków rodziców, dzieci w różnych postępowaniach otrzymują diametralnie różne wysokości alimentów.

Co do przesłanek i zakresu obowiązku alimentacyjnego wobec dzieci prawo niemieckie zasadniczo nie różni się od polskiego. Różne są natomiast sposoby obliczania wysokości alimentów. Sądy niemieckie posilkują się bowiem w swojej praktyce orzeczniczej tabelą określającą wysokość alimentów w zależności zarówno od wieku dziecka, jak i wysokości zarobków rodziców (Düsseldorfer Tabelle). Tabela nie jest co prawda powszechnie obowiązująca i służy jedynie jako materiał pomocniczy, jednak stanowi pewną podstawę przy określaniu wysokości alimentów należnych dziecku. ©

nie można udzielić jednoznacznej odpowiedzi na to pytanie. Będzie to bowiem zależało w głównej mierze od tego, czy winę za rozkład pożycia ponosi tylko jeden z małżonków, czy też oboje. Znaczenie ma również, który z małżonków ponosi wyłączną winę rozkładu pożycia małżeńskiego. W zależności od tego zastosowanie będzie miał zwykły albo rozszerzony obowiązek alimentacyjny. Bardzo ważne jest ustalenie, który rodzaj obowiązku wchodzi w grę, ponieważ zróżnicowane są zarówno ich przesłanki, jak i zakresy.

Zwykły obowiązek alimentacyjny ma zastosowanie, gdy albo żaden z małżonków nie ponosi winy rozkładu pożycia, albo oboje małżonkowie ponoszą winę w równym stopniu. W przypadku zwykłego obowiązku alimentacyjnego do jego przesłanek należy niedostatek małżonka uprawnionego do alimentów oraz możliwość świadczenia małżonka zobowiązanego. Poprzez zwykły obowiązek alimentacyjny zabezpieczane

są jedynie usprawiedliwione potrzeby uprawnionego.

Rozszerzony obowiązek alimentacyjny jest natomiast orzekany, gdy wyłączną winę za rozkład pożycia ponosi jeden z małżonków i to niezależnie od niedostatku i potrzeb małżonka uprawnionego. Już na pierwszy rzut oka widać, że z perspektywy

RZECZPOSPOLITA

TYDZIEŃ TEMU PISALIŚMY O:

Edyta Głowińska: Gwarancja wadialna (ubezpieczeniowa lub bankowa) jest jedną z form wniesienia wadium, w postępowaniach o udzielenie zamówienia publicznego.

Artykuł dostępny:

kancelarierp.pl/baza-wiedzy

małżonka uprawnionego do alimentów rozszerzony obowiązek alimentacyjny jest znacznie korzystniejszy. Przewidziano bowiem nie tylko łagodniejsze wymagania, ale również brak jest zakresu potrzeb, które ma zabezpieczać rozszerzony

obowiązek alimentacyjny. Mimo iż obowiązek alimentacyjny małżonków po rozwodzie i separacji został bardzo skąpo uregulowany, wykładnia odpowiednich przepisów może nastęrczać wielu trudności, począwszy od ustalenia winy rozkładu pożycia, po ustalenie potrzeb małżonka uprawnionego, a skończywszy na metodzie obliczania alimentów.

W prawie niemieckim uregulowania dotyczące obowiązku alimentacyjnego małżonków w trakcie separacji i po rozwodzie są znacznie prostsze. Oba rodzaje alimentów są ściśle rozgraniczone. Podczas separacji małżonek uprawniony do alimentów może żądać alimentów w takiej wysokości, żeby jego standard życia nie pogorszył się przez orzeczenie separacji. W przypadku orzekania alimentów w trakcie separacji małżonków sądy niemieckie są bardzo hojne. Inaczej przedstawia się sytuacja po rozwodzie. Po rozwodzie małżonków bowiem obowiązuje zasada, wedle której każdy z małżonków powinien wykaazać się samodzielnością, a alimenty są przyznawane jedynie wyjątkowo w enume ratywnie określonych w ustawie przypadkach. Do takich sytuacji należą przykładowo choroba, zaawansowany wiek oraz chęć dalszego kształcenia się małżonka uprawnionego. Przy określaniu uprawnienia do alimentów znaczne ułatwienie stanowi obowiązywanie zasady rozkładu pożycia małżeńskiego, zamiast zasady winy. Sąd rozwodowy nie jest bowiem zobowiązany do orzekania o winie małżonków w spowodowaniu rozkładu pożycia małżeńskiego, a w konsekwencji wina ta nie wpływa bezpośrednio na obowiązek alimentacyjny. Przesłankami obowiązku alimentacyjnego po rozwodzie są w Niemczech co prawda również niedostatek małżonka uprawnionego i możliwości zarobkowe i majątkowe małżonka zobowiązanego, lecz w oderwaniu od winy. Obowiązywanie zasady rozkładu

pożycia umożliwia uzależnienie wysokości alimentów od obiektywnych czynników, takich jak możliwości zarobkowe i majątkowe, a nie od rozstrzygnięcia konfliktu istniejącego pomiędzy małżonkami.

Wysokość alimentów

W polskim porządku prawnym nie ma właściwie metod ustalania wysokości alimentów. Sąd ma w tej sprawie swobodę decyzji, która umożliwia podejmowanie arbitralnych decyzji. W orzeczeniach sądów polskich nie można się bowiem dopatrzeć żadnej metodologii.

W tym kontekście bardziej klarowne wydają się orzeczenia wydawane przez sądy niemieckie. Nie dość, że sala sądowa podczas postępowania rozwodowego nie zamienia się w ring, a sąd rozwodowy nie zajmuje się rozstrzygnięciem o winie małżonków, to wysokość alimentów jest ustalana na podstawie swojego rodzaju wzoru matematycznego. Nie oznacza to rzecz jasna, że sąd dodaje do siebie wynagrodzenie obojga małżonków i dzieli je na pół, tak żeby każdy z małżonków miał do dyspozycji tę samą kwotę. Sąd podczas przyznawania alimentów bierze wprawdzie pod uwagę zarobki obojga małżonków, ale nie tylko. Wiele małżeństw przecież opartych jest na tradycyjnym podziale ról w rodzinie, zgodnie z którym tylko mężczyzna jest aktywny zawodowo, a kobieta zajmuje się gospodarstwem domowym, również wykonywała pracę, którą należy wycenić w pieniądzu. Konkretna wysokość alimentów ustalana jest metodą procentową. Sądy niemieckie posługują się bowiem przy ustalaniu wysokości alimentów ugruntowanym w orzecznictwie sądów niemieckich ułamkiem. ©

–Patrycja Hirsch